

„Świadomi zagrożenia” – cele, założenia, przebieg społecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej

Jacek Zadura

„Każdego roku lasy w Polsce płoną dziesięć tysięcy razy” oraz „dziewięć na dziesięć pożarów lasów powodują ludzie” – to główne hasła, a zarazem zatrważające dane leżące u podstaw prowadzonej przez PGL Lasy Państwowe (LP) kampanii informacyjno-edukacyjnej „Świadomi zagrożenia”.

O ile bowiem dzięki olbrzymim nakładom sił i środków zaangażowanych przez LP w ochronę przeciwpożarową średnia powierzchnia pożaru lasu w Polsce jest niewielka i wynosi około 0,2ha, to liczba pożarów wybuchających każdego roku w naszym kraju stawia nas w ścisłej czołówce europejskiej. Dramatyzmu przytoczonym powyżej danym dodaje fakt, iż 99% pożarów lasów powstaje z winy człowieka w tym aż 45% stanowią celowe podpalenia! Dlatego też konieczne jest podniesienie świadomości społeczeństwa związanej z przyczynami, skutkami oraz metodami zapobiegania pożarom lasów, co bezpośrednio przełoży się na zmniejszenie liczby pożarów występujących na terenach leśnych. Tym właśnie celom służy pierwsza zakrojona na tak wielką skalę, prowadzona przez leśników kampania społeczna skierowana do mieszkańców terenów wiejskich oraz osób aktywnie spędzających czas w lesie (zarówno turystów, jak i osób poszukujących w nim chwilowego wytchnienia). Szczególny nacisk położony został na dotarcie do młodzieży gimnazjalnej, zarówno w sposób bezpośredni, jak za pośrednictwem nauczycieli. Wśród adresatów znaleźli się również drухowie Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) nie tylko biorący udział w walce z pożarami lasów, ale będący istotną grupą opiniotwórczą w swoich „małych ojczyznach”, a także księża stanowiący niekwestionowany autorytet w społecznościach wiejskich najczęściej zamieszkujących i użytkujących tereny w bezpośrednim sąsiedztwie lasu. O skali kampanii najlepiej świadczy fakt realizowania jej na terenie aż dziesięciu województw (podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, mazowieckiego, łódzkiego, świętokrzyskiego, lubelskiego, małopolskiego, śląskiego i podkarpackiego) czyli na obszarze zajmującym około pół Polski. Przygotowania do niej rozpoczęły się w roku 2010, a realizacja potrwa do końca marca roku 2013. W skład kampanii wchodzi dwa projekty: „Ogień w lesie a przyroda – podniesienie świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie zapobiegania pożarom lasów (FORESTFIRE) LIFE08 INF/PL/000523” oraz „Ogień w lesie a przyroda II – drugi etap kampanii informującej społeczeństwo o zagrożeniu pożarowym w lasach (FORESTFIRE II) LIFE09 INF/PL/000275”.

Aby osiągnąć zamierzone cele niezbędna jest różnorodność i atrakcyjność działań informacyjnych oraz edukacyjnych podejmowanych w ramach kampanii. Na działania informacyjne składają się:

1. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii w mediach skierowanej do ludności terenów rolniczych oraz szerokiej publiczności w mediach regionalnych obejmujące:
 - a) produkcję i emisję spotów telewizyjnych (5 min 30 sek. x 1800 emisji łącznie w dwóch kampaniach),
 - b) produkcję i emisję spotów radiowych (5 min 30 sek. x 6400 emisji łącznie w dwóch kampaniach),

- c) publikację artykułów o tematyce przeciw pożarowej (ppoż.) w dziennikach regionalnych,
 - d) publikację całostronicowych reklam o tematyce ppoż. w dziennikach regionalnych.
2. Opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjno-promocyjnych, skierowanych do poszczególnych podgrup grupy docelowej oraz podmiotów wspierających obejmujące:
- a) produkcję filmów edukacyjnych – jeden adresowany do społeczności lokalnych, jeden do turystów,
 - b) produkcję filmu dokumentalnego – przeznaczonego do dystrybucji w całej Polsce i w krajach Unii Europejskiej,

Powyższe materiały filmowe zostaną powielone i będą dostępne nioodpłatnie na płytach DVD w liczbie 100 000 sztuk.

Uzupełnienie projektu stanowią drobne, ale za to liczne (ok. 290 000 sztuk) formy reklamowe, m.in.: przygotowanie i druk plakatów i reklam; opracowanie i druk folderów, ulotek, broszur oraz innych, jak: czapki, koszulki, plany lekcji, zakładki do książek, kalendarze, ołówki, plany lekcji, roll-upy, banery itp.

Równie szeroki jest wachlarz działań edukacyjnych obejmujących następujące aktywności:

- Przeprowadzenie konkursów oraz akcji edukacyjnych ukierunkowanych na wdrażanie przez wybrane grupy dobrych praktyk w zakresie zapobiegania pożarom lasów:
 - zorganizowanie 8 edycji regionalnych konkursu dla młodzieży gimnazjalnej,
 - dla zwycięskich szkół przewidziano atrakcyjne nagrody (udział w „zielonej szkole”, multimedialne zestawy edukacyjne).
- Przygotowanie pakietów edukacyjnych:
 - dla nauczycieli – 1600 sztuk,
 - dla przedstawicieli OSP – 600 sztuk,
 - dla księży – 1000 sztuk materiałów merytorycznych.
- Zorganizowanie szkoleń i warsztatów – 32.
- Zorganizowanie wystaw pokonkursowych.
- Zorganizowanie seminarium.
- Przeprowadzenie szkoleń dla około 800 nauczycieli oraz około 480 przedstawicieli OSP. Planowany jest łączny udział w powyższych działaniach edukacyjnych około 1280 osób.

Szeroki zakres różnorodnych i atrakcyjnych w formie działań wymaga zaangażowania znacznych środków finansowych. Realizacja tak wielkiego przedsięwzięcia nie byłaby możliwa bez wykorzystania środków zewnętrznych. Kampania współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach instrumentu finansowego LIFE+ oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Koszt jej przygotowania i przeprowadzenia wyniesie prawie 3,5 miliona euro. Dofinansowanie ze środków UE pokryje około 47% kosztów kwalifikowanych, NFOŚiGW – 43%, a wkład własny Lasów Państwowych – 10%. Zarządzanie tak dużym projektem jest skomplikowanym zadaniem. Dlatego też w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych powołany został Zespół Obsługi Programu LIFE koordynujący całość działań kampanii wspomagany przez koordynatorów regionalnych organizujących działania na terenie województw objętych kampanią. Od czasu rozpoczęcia projektu zrealizowano już wiele spośród założonych zadań. Po uruchomieniu projektu na początku stycznia 2010 roku, następnym krokiem było powołanie Zespołu Obsługi Programu „Life+”

(1 lipca 2010 r.). Projekt był dotychczas dwukrotnie monitorowany przez przedstawicieli Zespołu monitorującego „Astrale” w maju 2010 oraz marcu 2011 roku. Przeprowadzone zostały konferencje inauguracyjne działań projektów „Ogień w lesie a przyroda – podniesienie świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie zapobiegania pożarom lasów (FORESTFIRE) LIFE08 INF/PL/000523” oraz „Ogień w lesie a przyroda II – drugi etap kampanii informującej społeczeństwo o zagrożeniu pożarowym w lasach (FORESTFIRE II) LIFE09 INF/PL/000275” oraz spotkania robocze z podmiotami wspierającymi – instytucjami wspierającymi LP w realizacji kampanii. Sporządzony został „opis merytoryczny” obejmujący przygotowanie szczegółowych materiałów informacyjnych dotyczących zagrożenia pożarowego lasów, wpływu pożarów na zasoby przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na ekosystemy leśne oraz skutecznych metod profilaktyki ppoż. Rozpoczęto badania ankietowe „CATI”. Wykonana została kreacja i wizualizacja kampanii oraz przygotowanie logistyczne kampanii. Zaprojektowano i uruchomiono stronę internetową: www.swiadomizagrozenia.pl www.ogienwlesie.lasy.gov.pl.

Ukończona została także produkcja spotów radiowych i telewizyjnych, które do chwili obecnej zostały wyemitowane w następujących ilościach: 3200 emisji trzech spotów radiowych i 904 emisje trzech telewizyjnych spotów reklamowych. W 2011 roku miały miejsce trzy publikacje artykułów sponsorowanych oraz 1 publikacja reklamy prasowej. Dobiega końca realizacja filmu dokumentalnego (do marca 2012 roku). W końcu października 2011 roku nastąpił końcowy odbiór filmów edukacyjnych. W połowie listopada 2011 roku rozpoczęto także szkolenia dla nauczycieli szkół gimnazjalnych oraz przedstawicieli OSP. W każdym ze szkoleń udział bierze 80 osób (50 nauczycieli i 30 przedstawicieli OSP). Rozpoczęto przygotowanie i kolportaż pierwszej partii gadżetów i materiałów informacyjno-promocyjnych.

Najbliższe plany obejmują kontynuację i ukończenie do końca marca 2012 roku cyklu szkoleń dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i przedstawicieli OSP, zakończenie produkcji filmu dokumentalnego, powielenie wyprodukowanych filmów, ich dystrybucję i emisję. Nastąpi intensyfikacja działań edukacyjnych. Z chwilą rozpoczęcia się sezonu pożarowego nastąpi wznowienie emisji spotów radiowych i telewizyjnych (w tym dwóch dotychczas nie emitowanych).

Ten szeroki wachlarz różnorodnych działań informacyjnych i edukacyjnych prowadzony przy wykorzystaniu nowoczesnych i atrakcyjnych form przekazu ma zaowocować podniesieniem świadomości szerokiego kręgu odbiorców w zakresie odpowiedzialnego, świadomego korzystania z lasu w sposób niezagrażający naszemu „zielonemu skarbowi”, co ma przełożyć się na spadek liczby pożarów lasów powstających z winy korzystających z nich ludzi.

Summary: „Aware of the threat” – goals, objectives, conduct of public information and education campaign. „Every year, the forests in Poland are burning ten thousand times” and „nine out of ten forest fires are caused by the people” – are the main slogans, yet frightening underlying data information and education campaign „Aware of the threat.” run by State Forests This is the first comprehensive social campaign run on a grand scale, led by foresters, aimed at raising awareness of rural residents and people actively spending time in the forest to prevent forest fires.

Media include radio and television spots, broadcasted on local radio stations,

information and education articles published in local newspapers, production and distribution of educational films and two documentaries. For the purpose of the campaign there were developed educational materials for training of trainers (lower secondary school teachers and comrades of the Volunteer Fire Service) who will spread the knowledge of forest fire prevention in local communities. Complementary element of the campaign is to prepare and distribute information and promotional materials and gadgets about the fire prevention directed at different audiences. Also, there will be competitions for children and adolescents.

Preparation and implementation of the campaign began in 2010 and will run until March 2013. The campaign is conducted in the 10 provinces. The campaign includes two projects: „Fire in the Forest And Nature” – to raise awareness of rural residents in the prevention of forest fires and „Fire in the Forest And Nature II” – the second phase of a campaign to inform the public about fire risk in forests. The campaign is co-financed by the European Union under the LIFE+ financial instrument and the National Fund for Environmental Protection and Water Management. The cost of its preparation and implementation will amount to nearly 3.5 million euro. Benefited from EU funding will cover approximately 47% of eligible costs, NFOŚiGW – 43%, and State Forests own contribution amounts at 10%.

Keywords: „Aware of the thread”, FORESTFIRE, FORESTFIRE II

Jacek Zadura

Zespół Obsługi Programu LIFE+
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych
j.zadura@lasy.gov.pl